

Málnási Ferenc

Román–magyar oktatásterminológiai szótár

Szerk. Benő Attila – Sárosi Mardírosz Krisztina
AESZ – füzetek 12. Kiadja az Anyanyelvápolók
Erdélyi Szövetsége. Sepsiszentgyörgy, 2008.

Erdélyi magyar nemzeti közösségünk nyelvhasználatában nap mint nap találkozunk olyan szavakkal, amelyek magukon hordozzák a többségi nyelv hatását, és ilyenkor óhatatlanul fordítási vagy megfeleltetési lehetőség között ingadozunk. Az államnyelv terminust románul ismerjük, mondjuk, de anyanyelvünkön a magyar nevet kell/kellene használnunk.

Az ismeretszerzésre, az ismeretközvetítésre leghatékonyabban mindig a beszélő elsődleges nyelve, az anyanyelv a legalkalmasabb. Az oktatási rendszer szaknyelvi kifejezései azonban a használat feltételeinek hiánya miatt elsatnyulhatnak. A szakiskolák, a szakközépiskolák és a felsőfokú szakképzés hiánya mellé pedagógusaink szakmai szavainak a hiánya is társult Erdélyben – figyelmeztetett Péntek János (*Anyanyelv és oktatás*. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, 2004. 46. p.). Ezért fogalmazta meg célként: minden szakember számára elérhető terminológiai szótárak szerkesztését, kiadását.

Az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége gondozásában ezért jelent meg a *Román–magyar közgazgatási szótár* (szerk. Fazekas Emese, 2002), valamint a *Magyar–román közgazgatási szótár* (szerk. Benő Attila és munkatársai, 2004), most pedig a **Román–magyar oktatásterminológiai szótár**. Ez a szótár is a nyelvészeti kutatóállomásként működő Szabó T. Attila Nyelvi Intézetben készült 2003–2006 között. Benő Attila és Sárosi Mardírosz Krisztina munkáját segítette anyaggyűjtéssel és az adatok feldolgozással Zsemlyei Borbála, Erdei Judit és Gál Noémi. A szótár anyagát Péntek János lektorálta, és a kiadást a Communitas Alapítvány támogatta. A szótár anyaga majdnem 2000 címszó, és néhány címszóhoz 2–3, de 40–50 szószerkezet is csatlakozik, így a szavak mennyisége megközelíti az ötezetet is – ezt kínálja ez a kis kötet, amely az elemi, gimnáziumi, a középfokú oktatásban és a felsőoktatásban tanulók, tanítók, oktatók és minden érdeklődő számára is készült.

A szótár anyagának nyelvi forrásai között szak- és értelmező szótárak szerepelnek, és az oktatást és az oktatási intézményrendszert szabályozó romániai és magyarországi szaklapok és internetes nyelvi anyagok. A szótár a szakágazatok, szakirányok, szakosztályok kifejezéseit is felsorolja, a szakmunkásképzők, ipariskolák és szakosító képzők szakjait, közneveit, mellettük tulajdonneveket, a magyar tannyelvű és magyar tagozattal működő középiskolák, egyetemek és

főiskolák, pedagógiai intézetek, egyesületek, karok, tanszékek és tanszékcsoportok román és magyar nevét is közli.

A szótár így egyben helyesírási kérdésekben is irányadó, segítséget nyújt forgatójának, az érdeklődőnek, főleg tanárkollegáknak, mert sokszor magunk is el-eltévedünk a sokféle és a főleg változó iskolanevek világában.

Közismert tény, hogy a Magyar Tudós Társaság (Akadémiánk elődje) annak idején nem a szépirodalom felvirágzására, hanem a szaktudományok magyar nyelvének megteremtése végett hívták életre. „Ma is állandó, tudatos és mélyreható szaknyelvművelésre van szükség. Most még – a korábbi erőfeszítéseknek köszönhetően – a magyar a világ azon (nem nagyszámú) nyelvei közé tartozik, amelyiken minden tudományt művelni lehet. Tudunk magyarul szívatültetést végezni, olajat bányászni, búzát nemesíteni. Ha azonban a szaktudományok anyanyelven való művelését nem szorgalmazzuk, menthetetlenül a nagy tudományos világfolyam partjára sodródunk” – figyelmeztet Fábián Pál (A nyelvművelés feladatai. Glatz F. szerk. A magyar nyelv az informatika korában. MTA. Budapest, 1999, 73–78. p.). Majd így folytatja: „A bölcsészkarra érkező magyar anyanyelvű, magyar gimnáziumot végzett hallgatóinak 4–6 hónapra van szükségük ahhoz, hogy – mondjuk – egy Ady szemináriumon eredményesen vehessenek részt, pedig minden tárgyalt verset ismernek, minden elhangzó szót értenek. Nincsenek birtokában annak a szakmai szövegszerkesztési gyakorlatnak, amelyen magyarországi társaik nevelődtek, s amelyen tanáruk is fogalmaz”. Talán igaza van Fábián Pálnak, amikor a **doktor/kandidátus, gimnázium/líceum stb.** szavak magyarországi és erdélyi használati körére, de a **fakultás, norma, poszt, prémium (díj, jutalom, kitüntetés), az autorizáció, adoptál, média, kabinet, demonstrál, modell, metódus, kompilál** stb. szavakra gondolunk, el egészen a **punga, libreria, kofetaria** stb. szörnyszavakig. Ezért is helyes a kijelölt cél: terminológiai egyesítés elsődlegesen a romániai magyar nyelvhasználat keretein belül, és a lehetőség szerint az anyaországi és a többi külső régióbeli nyelvhasználattal is.

A nyelvi információknak pontos, helyes, kellően árnyalt megértésében mutatkozó gondok, a szaknyelvi sajátosságok, változások egész köre feladatokat támaszt. Joggal szólt erről nyomatékosan Tolcsvai Nagy Gábor a határon túli magyarság e tekintetében is sajátos helyzetére utalva: „A szakszavak területén minden szocioregionális és interakciós kötöttségtől független folyamatos alkotómunka szükséges, különös tekintettel a kisebbségi magyar nyelvű szaknyelvi beszéd helyzetére. A nyelvi, stílári „szétkülönülés” már nemcsak a köznyelv, hanem a szaknyelv között is tágasra nyílik” (A nyelvi norma. Nyelvtudományi Értekezések, 144. sz. 1998, 68. p.).

„Nem őrizni: használni kell a nyelvet! – tanácsolja Péntek János – A cél, a feladat: a nyelv szabad, tudatos, félelem és szégyen nélküli használata önkifejezésre, önfejlesztésre, egymás jobb megértésére”. Ez a cél az oktatásban is elsőrendű, ebben a munkában segít bennünket, tanárokat, tanítványainkat, szüleiket és minden érdeklődőt az itt ismertetett szótár.